

בבא בתרא קד

עניין: מהא ליכא למשמע מיניה

נדריס עב.

שמע וגירש מדלא תני הכי ש"מ גירושין כהקמה דמו אימא סיפא כ"אבל אם שמע וקיים או שמע ושתק ומת ביום של אחריו אין יכול להפר ואי אמרת גירושין כהקמה דמו ליתני (ה) ואם שמע וגירש אלא מדלא קתני הכי ש"מ גירושין כשתיקה דמו אלא מהא ליכא למשמע מיניה אי רישא דוקא נסיב סיפא משום רישא אי סיפא דוקא נסיב רישא משום סיפא ת"ש נדרה והיא ארוסה

ר"ן

נסיב סיפא משום רישא דלא צעי למיתנא צסיפא גוונא חדתא חלא לאפוכינהו לגווי דרישא חי סיפא דוקא דלא מלי תני צסיפא גירושין משום דכשתיקה דמיין נסיב רישא משום סיפא דלא צעי למיתנא צרישא חלא גווי דמני לאפוכי להו צסיפא:

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה אי רישא כו' דמצי לאפוכי להו כו'. תמוה לי ה"א ח"נ מחני צרישא שמע ושתק וגרשה צו ציוס הו"מ לאפוכי צסיפא שמע ושתק וגרשה למחר וכמו דקתני צמיתה. וה' יאיר עיני:

של"ה תורה שבע"פ כלל רבי

קכמ. משנה שמביאין ממנה ראיה מדיוקא דרישא, ואקשינן מינה מדיוקא דסיפא לסתור דבריו, ומסיק אלא מהא ליכא למשמע מינה, כי הא דאמרין בבבא בתרא פרק המוכר בית כור (ק ב): סתמא מאי. תא שמע, בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל, פחת כל שהוא ינכה, יתר כל שהוא יחזיר, הא סתמא כהן חסר הן יתיר דמיא. והקשו עליו, אימא סיפא, ואם אמר לו הן חסר הן יתיר, אף פחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו, הא סתמא כמדה בחבל דמיא. אלא מהא ליכא למשמע מינה. וכן בבבא מציעא (כו ב) גבי מצא בחנות כן, והתלמוד מלא מזה. וקשיא 'הא גופא קשיא', דמרישא משמע דסתמא להן חסר או יתיר דמיא, ומסיפא משמע דסתמא למדה בחבל דמיא. וצריך לומר דלישא דרישא וסיפא לאו תרומיהו לדיוקא אתו, דחדא מנייהו לאו לדיוקא, ולא נקטיה אלא משום סיפא. וכך הדרך דבכל דוכתא, דאקשינן במשנה או בברייתא הא גופא קשיא, מתרין רישא דוקא וסיפא כדי נסבא או איפכא. ובהא פליגי, דמר סבר דרישא דוקא וסיפא כדי נסבא, והוה כאילו אמר: אם אמר לו מדה בחבל ופחת כל דהו ינכה, ואם הותיר יחזיר, הא סתמא נעשה כאילו אמר ליה הן חסר או יתיר, ומר סבר דסיפא דוקא ורישא כדי נסבא, דאי אמר ליה הן חסר או יתיר בין פחת או הותיר הגיעו, הא סתמא כאילו אמר ליה מדה בחבל, והוה כאילו אמר: אמר ליה הן חסר הן יתיר בין פחת בין הותיר הגיעו, הא סתמא נעשה כמדה בחבל. ובין למר ובין למר נסתלקה קושיית 'הא גופא קשיא'. ולפי שאין הכרח הי מנייהו דוקא והי מנייהו כדי נסבא, מסיק תלמודא: אלא מהא ליכא למשמע מיניה. ולפעמים אומר תבא, מי ששנה זו לא שנה זו, כמו שכתבתי לעיל (אות קכב). על כן כשנאמר סתמא כגמרא 'מהא ליכא למשמע', יראה המעיין, אם יש פלוגתת תנאים בזה הרבר בעלמא יאמר 'תבא', ואם לא, יאמר 'נעשה'.